

Universitatea din București

Teză de abilitare în domeniul Științe ale
Comunicării

Profesor universitar Dr. Mirela LAZAR

2017

Teză de abilitare în domeniul Științe ale Comunicării

Discursuri, roluri, practici și idealuri normative
ale jurnaliștilor la confluența paradigmatelor jurnalistice

Profesor universitar Dr. Mirela LAZAR

Rezumat

Proiectele mele legate de cercetarea științifică vin în continuarea preocupărilor didactice. Activitatea mea în câmpul 'Journalism Studies' se focalizează pe câteva axe principale: practici jurnalistice în media tradiționale și online, în mediul instituțional european și în redacțiile naționale; discursuri mediatice produse pe suporturile online și tradiționale (print și audiovizual), tipuri de contracte și dispozitive de comunicare; construcția mediatică a unor teme europene care fac subiectul unor dezbateri în spațiul public și al unor politici publice (migrația temporară sau permanentă a forței de muncă în Uniunea Europeană, problema romilor). Studiile și cărțile pe care le-am publicat sunt ancorate în paradigma constructivistă, utilizând teorii și concepte din perspectiva corelativă a științelor comunicării și științelor limbajului și din sociologia problemelor publice. Cadrul metodologic combină elemente ale analizei semio-discursive (Lochard, 2005), analizei critice a discursului (Fairclough, 2003; Wodak, 2010; Chouliaraki, 2006) și metodele etnometodologiei.

Reflecția pe care am propus-o în cercetările mele asupra spațiului strategic al alegerilor discursive pe care instanțele mediatice le fac în funcție de efectele de sens pe care le urmăresc printr-un anumit mod de tratare a informației pornește de la premise legate de climatul concurențial sever în care evoluează mass-media românești și de reprezentările multiple din care decurge producerea de discurs mediativ („imaginarele socio-discursive” la Charaudeau, 1997). Aceste strategii de discurs se manifestă, în dimensiunile lor pragmatică, cognitivă și cognitiv-afectivă, în corelație cu finalitățile „contractului de comunicare” (Charaudeau) și cu reprezentările atribuite publicului-țintă, atât în discursul televizual cât și în cel al ziarului, guvernate de aceleași principii comunicaționale.

Aceste cercetări care analizează dimensiunile modelului de jurnalism de comunicare pe suporturile tradiționale (print și audiovizual) constituie fundamentul unei turnuri mai recente în proiectele mele de studiu: continuitatea (dominanța?) acestui model în jurnalismul online. În instalarea noii paradigme jurnalistice, totul pornește de la practicile profesionale, care prin „efectul de cumul” al mutațiilor pe care le suferă sub influența factorilor endogeni și exogeni ai profesiei (de ordin economic, tehnologic, socio-cultural, politic) determină o „reorganizare” a sistemului normelor canonice pentru a se putea legitima (Brin, Charron & de Bonville, eds., 2004).

Într-o primă etapă, am fost interesată de transformările practicilor prin jocul actorilor (jurnaliști, editori, consumatori de informație online, publicitari etc.) mânați de interese convergente sau divergente. Într-un peisaj concurențial și dominat de logica economică precum cel al jurnalismului (online), hiatusul între noile practici și sistemul normativ se accentuează. De aceea este important să existe o chestionare asupra practicilor și a modului în care normele sunt formulate pentru condiții de muncă în mediul virtual.

O altă sferă de interes științific, cea a jurnalismului european configurat în contextul culturilor jurnalistice naționale, mi-a fost vizibil valorizată prin cercetările pe care am avut oportunitatea să le realizez în cadrul proiectelor/granturilor românești (2005; 2006-2008) și în cel european (2006-2007), prin intervențiile în seminarele de lucru și prin publicațiile în reviste și volume colective, supuse riguroasei expertize a referenților științifici.

În aceste cercetări legate de logicile jurnalistice de producere a informației europene și de construirea de către jurnaliști a „referențialului” european, m-am oprit, într-un prim pas, la analiza practicii jurnalistice discursive ca produs al aplicării regulilor și schemelor congruente cu contextul social, organizațional și tehnic în care acționează jurnaliștii. Într-o a doua etapă, mi-am propus să aprofundez acoperirea mediatică a unor teme de dezbatere europeană și construirea lor de către media ca probleme publice.

Intenția mea este să dezvolt cercetarea în direcția unor forme noi de jurnalism, în era digitală, pentru care propun modelul analitic al *dispozitivului* dintr-o perspectivă socio-discursivă. Bazându-mă pe articole anterioare în care am analizat funcționarea dispozitivelor socio-tehnice precum și discursive, propun o modelizare a dispozitivului în jurnalism văzut ca un set de practici și ca un ansamblu de cunoștințe (în acord cu Agamben, 2009; a se vedea și Zelizer, 2007: 52, descrise în dimensiunilor lor concretă și simbolică, asociate cu roluri cruciale în stabilirea consensului prin rutină), construind, în și prin interacțiune și conectivitate, moduri de a fi, de a acționa și de a relaționa.

Pentru a interpreta relații de putere, procese de negociere a identității, construirea de sensuri și cunoaștere în procesul de producere a informației legat de dematerializare, convergență digitală și mobilitate, mă sprijin pe un cadru epistemologic constructivist și poststructuralist (cu salturi de la constructivismul social – Tuchman, 1978; Molotch & Lester, 1974 –, la culturalism – Hall, 1997 –, de la structuralismul constructivist – Bourdieu, 1984 –, la poststructuralism și teoria socială – Foucault, 1988 –, teoria discursului – Laclau & Mouffe, 1985 – și analiza poststructuralistă a discursului – Angermuller, 2014). Abordarea metodologică este ancorată în cercetarea calitativă: studii etnografice, analiza critică de discurs, multimodalitatea (Kress & Van Leeuwen, 2001).

Mirela LAZAR

2017